

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Gwasanaethau
DYDDIAD	28 IONAWR 2016
TEITL	TROSOLWG PERFFORMIAD CYNGOR GWYNEDD 2015-16 (CHWARTER 2) – GOFAL
PWRPAS	Ymateb i gwestiynau a godwyd gan aelodau wedi i'r Adroddiad trosolwg gael ei gyflwyno
AWDUR	Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Pwrpas yr Adroddiad

1. Yn dilyn cyflwyno'r Adroddiad Trosolwg Perfformiad, codwyd cyfres o gwestiynau gan aelodau yn benodol yn ymwneud â gwaith yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant. Mae nifer o'r cwestiynau yn ymwneud yn benodol â threfniadau caffael a contractio a bydd cyflwyniad ar yr agweddau yma yn cael ei raglennu ar gyfer un o gyfarfodydd nesaf y Pwyllgor neu'r Cyfarfod Paratoi. Bwriad yr adroddiad hwn yw ymateb i'r materion eraill a godwyd gan yr aelodau.

HER GOFAL

2. Er yn cydnabod potensial y prosiect sydd wedi ei adnabod yn y Cynllun Strategol, mae'r Aelodau'n rhannu gofid yr Aelod Cabinet fod yna risg o beidio cael effaith go iawn ar drigolion drwy drawsffurfio gwasanaethau gyda'n partneriaid.
3. Pwrpas y prosiect hwn yw ceisio sicrhau fod pobl Gwynedd yn gwbl glir o'r her sydd yn ein wynebu i ysgogi a chefnogi cymunedau i gyfrannu drwy weithredu'n gymunedol. Bydd llwyddiant y prosiect hwn yn allweddol o ran gwaith ataliol a sicrhau ein bod fel Cyngor, ynghyd â'n partneriaid, yn ymateb yn rhagweithiol i'r newid. Ar ddiwedd y prosiect, y nod yw y bydd gan bobl Gwynedd ddealltwriaeth o'r maes a fydd yn golygu ein bod yn cyfrannu ac yn cefnogi'n naturiol y rhai mwyaf bregus yn ein cymunedau.
4. Erbyn Ebrill 2016, y nod oedd:
 - Creu y 'stori' ar gyfer cynulleidfaoedd gwahanol
 - Datblygu rhaglen ddigwyddiadau ar gyfer budd-ddeiliaid allweddol
 - Datblygu adnoddau ar gyfer gwella ymwybyddiaeth y cyhoedd
 - Datblygu a dechrau gweithredu strategaeth gyfathrebu drwy ddefnyddio cyfryngau amrywiol
 - Adnabod cryfderau cymunedau, hyrwyddo hyfywdra ac ysgogi gweithredu cymunedol
 - Gweithio efo cymunedau a phartneriaethau allweddol i weithredu cynlluniau sydd yn hybu llesiant
5. Y prif gerrig milltir ar gyfer y prosiect yw:
 - Datblygu'r 'Stori' a rhaglen digwyddiadau / ymgysylltu.
 - Datblygu adnoddau ar gyfer codi ymwybyddiaeth y cyhoedd a defnyddwyr, rhyddhau datganiadau i Newyddion Gwynedd a phapurau lleol.

- Cynnal cyfres o sesiynau ymgynghori gyda chymunedau a fforymau defnyddwyr er mwyn adnabod cryfderau, adnoddau, cyfleoedd anffurfiol a bylchau o fewn cymunedau.
 - Datblygu a gweithredu cynllun hybu llesiant sy'n ymateb i'r bylchau o fewn cymunedau ac sy'n ysgogi gweithredu cymunedol.
6. Ystyrir bod y cynnydd yn erbyn cerrig milltir 1 a 2 yn dda gyda llawer o waith paratoi a datblygu wedi ei wneud i gyflawni carreg filltir 3. Mae cynllun prosiect a rhaglen waith mewn lle ac rydym wedi mapio budd-ddeiliaid a datblygu rhaglen gyfathrebu/codi ymwybyddiaeth ar gyfer pob grŵp o fudd-ddeiliaid. Mae gweithredu wedi dechrau gan gynnwys trefnu cyfres o ddigwyddiadau ar gyfer budd-ddeiliaid, derbyn eu barn, syniadau a chodi eu hymwybyddiaeth o ofynion y Ddeddf. Mae datganiadau i'r wasg wedi eu rhyddhau, ynghyd ag erthyglau yn Rhaeadr. Bydd datganiadau pellach yn cael eu rhyddhau yn fuan, gan gynnwys papurau bro ac hefyd erthygl yn Newyddion Gwynedd ym mis Mawrth 2016.
 7. Mae'r Grŵp Craidd Her Gofal a'r Bwrdd Prosiect yn cyfarfod yn fisol.
 8. Cynhaliwyd 3 sesiwn hyfforddi Aelodau er mwyn codi eu hymwybyddiaeth o'r Ddeddf, datblygwyd llyfryn gwybodaeth ar eu cyfer ac mae sawl erthygl wedi bod yn Rhaeadr.
 9. O ran staff – cynhaliwyd 2 gynhadledd ym mis Tachwedd a Rhagfyr. Mae adroddiad ar gael sy'n crynhoi sylwadau y grwpiau trafod ynghyd â chynllun gweithredu er mwyn ymateb a gweithredu ar rai o'r materion hyn. Yn ogystal, mae bwletin staff misol yn cael ei ddsbarthu i ddiweddarau staff ar faterion allweddol a newyddlen chwarterol i ddiweddarau ar unrhyw ddatblygiadau. Mae bwriad i sefydlu 'Grŵp Gweithredu'r Ddeddf' sef grŵp ymgynghorol gyda staff rheng flaen a fydd yn sicrhau fod y trefniadau angenrheidiol mewn lle ar gyfer gweithredu'r Ddeddf ac a fydd hefyd yn rhoi cyfle i staff fwydo mewn i drefniadau cynllunio a comisiynu gwasanaeth.
 10. Credir bod y Prosiect wedi llwyddo i godi ymwybyddiaeth staff ac Aelodau o ofynion y Ddeddf a'i oblygiadau i Wynedd. Roedd yn bwysig iawn pwysleisio nad oes arian ychwanegol yn dod gyda'r Ddeddf, o ganlyniad rhaid i'r trawsnewid ddigwydd o fewn yr adnoddau ariannol presennol, ac mae'r adnoddau hynny hefyd yn lleihau.
 11. Y cam nesaf fydd codi ymwybyddiaeth y cyhoedd a gweithio gyda chymunedau i adnabod cryfderau, cyfleoedd a bylchau. Nod y gwaith yma ydi datblygu gwasanaethau ataliol er mwyn lleihau gor-ddibyniaeth ar wasanaethau cymdeithasol a sicrhau'r gallu i fod yn cefnogi pobl fregus o fewn y gymuned. Mae gwaith mapio gwasanaethau ataliol wedi dechrau a bydd yn gwaith hwnnw yn parhau am rhai misoedd. Bu i'r Tîm ymweld â Merched y Wawr Caernarfon ym mis Ionawr i wneud cyflwyniad ar yr Her Gofal. Roedd yn sesiwn llwyddiannus a gydag adborth positif ac adeiladol iawn. Bydd y sesiwn yma o gymorth i ni gynllunio ymweld â grwpiau pellach. Dros yr wythnosau nesaf, bydd ymweliadau arbrofol pellach yn cael eu cynnal gyda grwpiau eraill a gyda cynghorau Tref a Chymuned. Wedi asesu yr adborth, gellir ystyried beth yw'r ffordd orau o gyflwyno'r neges i gynulleidfa ehangach.
 12. Cydnabyddir ei bod yn anodd mesur yr hyn sydd wedi ei gyflawni hyd yma o ran effaith ar drigolion gyda phendantwydd mesur rhifol, ond yn sicr mae staff ac Aelodau wedi gwerthfawrogi cael eu cynnwys yn y gwaith ac yn teimlo fod ganddynt well dealltwriaeth o'r Ddeddf a'i oblygiadau i Gwynedd.
 13. Nid yw'r cynnydd a wnaed hyd yma ar y gwaith gyda chymunedau a llesiant cystal. Mae hyn yn bennaf yn ymwneud â thri rheswm:-:

- Oedi mewn penodi Rheolwr Llesiant.
- Oedi mewn deunyddiau cenedlaethol – Côt Ymarfer a deunyddiau cyfathrebu'r Ddeddf.
- Cyfyngiadau cyllidebol.

14. Gellir adrodd bod symudiadau wedi ei wneud diweddar ar y ddau fater cyntaf ac fe ddylai hyn, ynghyd â'r rhaglen i gyfarfod â grwpiau a chynghorau lleol arwain at godi momentwm y gwaith dros y 6 mis nesaf.

Llwybrau Gyrfa Gofal Gwynedd

15. Roedd yr aelodau yn awyddus i wybod beth yw'r sefyllfa ddiweddaraf o ran datblygu Llwybrau Gyrfa (Career Pathways) i weithwyr gofal.

16. Ar gyfer **Gweithwyr Cymdeithasol**, mae'r Cyngor mewn partneriaeth â Phrifysgol Bangor ar gyfer darparu cwrs MA mewn Gwaith Cymdeithasol. Rydym wedi ymrwmo i ddarparu nifer penodol o leoliadau gwaith mewn timau gwaith cymdeithasol mewn blwyddyn. Mae nifer uchel o'r myfyrwyr MA yn sicrhau swyddi gwaith cymdeithasol yng Ngwynedd wedi iddynt gymhwyso.

Fframwaith Dysgu ac Addysg Proffesiynol Parhaus

Gweithwyr Newydd - Gweithwyr Cymdeithasol yn grŵp o staff sydd yn cofrestru efo'r Cyngor Gofal	Blwyddyn 1 -Rhaglen Blwyddyn Gyntaf Mewn Ymarfer - rhaglen o weithdai a chyfarfodydd cefnogi. Blwyddyn 2-3 Rhaglen cadarnhau sydd yn dod yn fandadol i weithwyr newydd ar 01/04/16
Gweithwyr Profiadol 3 mlynedd +	<ul style="list-style-type: none"> • Rhaglen Ymarferwyr • Cymhwyster 'Approved Mental Health Practitioner' i weithwyr profiadol • Cymhwyster dysgu Ymarfer i weithwyr profiadol
Uwch Ymarferwyr	Rhaglen Uwch Ymarferwyr neu gwrs TMDP (Team Manager Development Programme) Cymhwyster Rheoli
Arweinyddion timau/Rheolwyr Ardal	Rhaglen TMDP (Team Manager Development Programme) Cymhwyster Rheoli i reolwyr gofal
Rheolwyr Canol	Rhaglen Rheolwyr Canol yn cychwyn Mis Hydref 2016 Cwrs wedi ei achredu rheoli ar gyfer rheolwyr yn y maes gofal
Penaethiaid a Chyfarwyddwyr	Rhaglen Arwain yn Strategol 'SSIA' (Social Services Improvement Agency) Rhaglen Datblygu

Gweithlu Gofal Cymdeithasol (Gofal Cartref, Preswyl, Gweithwyr Cefnogol Anableddau Dysgu)

	Cymwysterau Gofynnol a Rhaglenni Datblygu Gyrfa
Gweithwyr Newydd	Cwrs Anwytho 7 diwrnod yn cynnwys cymorth cyntaf, diogelu, iechyd a diogelwch, gweithio mewn ffordd person canolog a galluogi, cyfathrebu, diogelu data, diogelwch bwyd & dementia
Gweithwyr Gofal	<ul style="list-style-type: none"> • Cymhwyster Lefel 2 mewn Iechyd a Gofal (Gofyn Cenedlaethol) Rhaglenni Datblygu • Dyfarniad a Thystysgrif Lefel 2 Anableddau dysgu • Dyfarniad Lefel 2 Dementia • Dyfarniad Lefel 2 'End of Life care'
Uwch Cymhorthydd Gofal / Goruchwylwyr	<ul style="list-style-type: none"> • Cymhwyster Lefel 3 mewn Iechyd a Gofal • Advanced Practitioners Award lefel 5 i ddarparu nhw ar gyfer rôl rheolwyr
Rheolwyr Cynorthwyol /is rheolwyr ardal	<ul style="list-style-type: none"> • Cymhwyster Lefel 5 Rheoli • Dyfarniad Lefel 3 Ymwybyddiaeth Dementia
Rheolwyr	<ul style="list-style-type: none"> • Cymhwyster Lefel 5 Rheoli • Dyfarniad Lefel 3 Ymwybyddiaeth Dementia
Rheolwyr ardal	<ul style="list-style-type: none"> • Cymhwyster Lefel 5 Rheoli

Y Sefyllfa Genedlaethol

17. Yn ddiweddar cyhoeddwyd Ymgynghoriad ar ddatblygiad i weithlu Gofal Cartref. Bydd y cynigion yn dylanwadu ar ein gweithlu gofal yng Ngwynedd yn 2016/17 felly ystyrir y dylid cymryd y cyfle i leisio ein barn ar yr argymhellion. Y dyddiadau ar gyfer y cyfnod ymgynghoriad yw 19/01/16 hyd at 04/04/16. Gellir gweld 'Dogfen ymgynghori ynghylch y gweithlu gofal cartref' trwy gysylltu gyda y linc canlynol:- <http://gov.wales/consultations/healthsocialcare/workforce/?lang=en>

18. Gwneir y datganiad canlynol ynglŷn â llwybrau gyrfa yn y ddogfennaeth ymgynghori:-

'Er mwyn codi statws proffesiynol gweithwyr gofal cartref, rydym wedi cyhoeddi y bydd gweithwyr gofal cartref yn cael eu cofrestru gyda rheoleiddiwr y gweithlu – Cyngor Gofal Cymru. Bydd rhaglen ddatblygu dair blynedd i weithwyr gofal cartref yn cychwyn ym mis Ebrill 2016 a bydd y gofrestr yn agor ym mis Ebrill

2018. Bydd gofyn i bob gweithiwr gofal cartref fod wedi'i gofrestru erbyn mis Ebrill 2020. Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan Cyngor Gofal Cymru²⁵.

Mae gan fwyafrif y proffesiynau lwybrau gyrfa diffiniedig. Er enghraifft, mae gan weithwyr cymdeithasol fframwaith dysgu ac addysg proffesiynol parhaus. Mae'r fframwaith yn anelu at sicrhau bod gan weithwyr cymdeithasol y wybodaeth, y sgiliau a'r cymwysterau uwch sydd eu hangen arnynt wrth iddynt gamu ymlaen o fod yn ymarferwyr newydd gymhwyso i fod yn ymarferwyr profiadol ac, yn achos rhai, wrth iddynt ymgymryd â swyddi ymarfer uwch²⁶.

Mae gennym nifer o syniadau ynglŷn â gwella atyniad gofal cartref o ran bod yn yrfa gan gynnwys syniadau am ddatblygu llwybr gyrfa. Dyma'r syniadau:

j. Fel rhan o'r broses gofrestru, yn mynnu bod pob gweithiwr i gyflawni cymhwyster Lefel gofal cartref 2 neu Lefel 3 Diploma mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol a mynnu dangos bod gweithwyr gofal cartref wedi cymryd rhan mewn hyfforddiant a datblygiad parhaus.

k. Datblygu 'llwybr gyrfa' i weithwyr gofal cartref. Byddai hwn wedi'i gydgyssylltu â'r llwybr gyrfa i weithwyr cymorth gofal iechyd. Byddai'r llwybr gyrfa'n ategu datblygiad gweithwyr gofal cartref drwy gydol eu gyrfa.

l. Cyflwyno amrywiaeth ac arbenigaethau i rôl gwaith gofal cartref drwy ddarparu hyfforddiant a dull datblygu i weithwyr gofal i'w galluogi i arbenigo mewn gweithio gyda phobl sydd â dementia, er enghraifft, i ymgymryd â thasgau iechyd priodol neu rolau cymorth ar gyfer oedolion sy'n dibynnu ar gyffuriau neu alcohol'.

Cartrefi Cofrestriad Deuol

19. Bydd yr aelodau yn ymwybodol bod cartrefi gofal nyrsio ar draws y wlad yn wynebu problemau yn ymwneud a cheisio adnabod a phenodi nyrsys cymwysedig. Mae'r broblem yng Ngogledd Cymru wedi cynyddu yn ddiweddar yn anffodus ac yn debygol o fod yn bodoli am gyfnod eto gan nad oes digon o nyrsys wedi eu hyfforddi dros y blynyddoedd i gwrdd a'r gofyn presennol. Tybir efallai o drafod gyda rheolwr o fewn y maes Iechyd, bod yna elfen o beidio rhagweld maint yr angen yn sgil sawl peth:-

- meddygon yn dirprwyo mwy o ddyletswyddau i broffesiynau eraill
- nifer y staff nyrsio sydd wedi ymddeol.

20. Un o brif broblemau y darparwyr cartrefi nyrsio ar hyn o bryd, boed hwy yn ddarparwyr sector gyhoeddus neu sector breifat, yw sicrhau bod ganddynt nifer digonol o nyrsys i redeg y ddarpariaeth yn ddiogel ac yn unol a safonau gofal a disgwylidiedig.

21. Gallwn adrodd bod darn o waith wedi ei gomisiynu gan y Bwrdd Iechyd a'r Cyngor ar y cyd i edrych ar opsiynau o ran modelau gwahanol y gellid eu hystyried i geisio ymateb i'r broblem yma. Fel ag y mae aelodau y Pwyllgor wedi amlygu yn y gorffennol, mae gan y Cyngor nifer o gartrefi preswyl mewnol, a bwriad y gwaith sydd wedi ei gomisiynu gan yr Adran yw gwneud ymchwil dechreuol i'r opsiynau sydd yn agored i'r Cyngor o ran

defnydd gwelyau yn y cartrefi hyn ac efallai mewn cartrefi preswyl preifat er cryfhau darpariaeth ar lefel lleol ac mewn ardaloedd lle mae dwysedd poblogaeth yn is.

22. Nid yw yn ymddangos i ni bod rhwystr cyfreithiol amlwg i ddarparu gofal nyrsio mewn cartrefi sydd yn cael eu redeg gan y Cyngor. Wedi dweud hyn, nid ydym chwaith yn ymwybodol o unrhyw awdurdod lleol Cyngor sydd wedi troedio mewn i'r maes clinigol.
23. Yn amlwg, ni ellir rhagdybio canlyniadau y gwaith ymchwil yma, ond os oes opsiynau ymarferol y gellir eu hystyried i gyfrannu i drefniant gofal a iechyd mwy cadarn ar lefel lleol yna byddai angen i'r Cyngor sicrhau bod gan y cartrefi hyn y trosolwg clinigol. Gan nad oes gan y Cyngor strwythur glinigol ei natur yn barod, byddai angen sicrhau bod y trefniadau hyn yn gwbl briodol ac yn cwrdd a gofynion yr arolygiaeth.
24. Mae yn debyg y byddai yr her o ran recriwtio nyrsys yn parhau, o leiaf yn y tymor byr a chanolig i'r ddarpariaeth fewnol fel ag y mae i'r sector breifat ond efallai bod modd edrych ar fodel o gydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd er mwyn cryfhau y capasiti gweithlu a goruchwyliaeth clinigol.
25. Bydd canfyddiadau yr ymchwil yn cael eu ystyried gan y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd ac fe fyddant yn debygol o fwydo mewn i drafodaethau gyda y Llywodraeth wedi hynny. Rhagwelir y bydd adroddiad pellach yn crynhoi y canfyddiadau yn cael ei baratoi ar gyfer y Pwyllgor Craffu fel rhan o'r broses o osod cyfeiriad ar gyfer siapio y ddarpariaeth yn y dyfodol.